

Catalans, europeus, 1

Joan F. Mira

Si bé es mira, el "nacionalisme" dels catalans ha estat sempre una mica peculiar: no s'han cregut mai de debò que són un poble o un país excepcional, cridat pel destí, per la història o per la Providència, a protagonismes exemplars, a difondre les llums i la raó per tot l'univers, a escampar la fe cristiana més enllà dels oceans, o a construir imperis. És un nacionalisme de país passablement modest, que ni tan sols se sent profundament i metafísicament víctima de la injustícia universal, com els serbis o els polonesos. Quant als imperialismes de diversa magnitud, ara fa fins i tot una mica de gràcia rellegir Prat de la Riba quan, inflammat per les idees que circulaven a principi del segle XX, predicava un curiós "destí imperial" per Catalunya: un destí, i per això fa més gràcia encara, vist amb perspectiva, que anava necessàriament lligat a la intervenció hegemònica en els afers espanyols, i la imatge un pèl fantàstica de la "Catalunya Gran". Perquè el fet és que una nació de dimensions efectivament reduïdes només molt rarament es proposa, o té oportunitat, d'aspirar a protagonismes actius i positius, a difondre un model propi, a influir en el curs del món d'alguna manera decisiva. N'hi ha alguns, de casos, però són ben pocs. També hi ha protagonismes negatius, evidentment –per alguna exemplaritat en la desgràcia–, però no solen ser resultat d'una aspiració ni d'un projecte sinó d'algun error fatal. En qualsevol cas, no ha estat aquesta la història de la nació catalana: aquesta història, des de temps que en diem immemorials –des de Ramon Berenguer, si voleu–, ha estat, en el sentit més positiu, l'intent de trobar un lloc confortable i propi en algun marc més ampli. En el sentit més negatiu, ha portat a una tendència al sotmetiment i a la dissolució dins d'aquest marc. Són molts segles d'estar "dins" d'alguna altra estructura política –siga la Corona d'Aragó, siga la monarquia espanyola–, molts segles d'ajustar-se a uns altres (el català és un "poble ajustadís" de mena?) còmodament o incòmodament, i això marca els comportaments polítics, les ideologies i els mateixos sentiments d'identitat, lligats en bona mesura a la percepció del lloc que hom ocupa en el món. Potser aquesta història no és aliena a la vocació *europea* i *europeïsta* del nacionalisme català contemporani: trobar un lloc *propi* dins d'Europa era –i és– simplement trobar lloc dins d'un espai confortable. És ser, còmodament i sense risc, alguna cosa més que catalans. Com si ser *únicament* catalans (de la mateixa manera que un rus és només rus, i un polonès polonès i un alemany alemany) no fóra, o no hagués estat històricament, una definició suficient i prou segura i prou completa davant del conjunt dels pobles del món.

Hi ha una altra explicació, però, complementària i necessària: sovint, per als catalans, *ser europeus* era vist com la seua manera, o l'única manera, de *no ser espanyols* , de no ser definits com espanyols, o de no reconèixer-se, del tot o parcialment, en la identitat espanyola. Cada nacionalisme elabora,

indefectiblement, la seua "ideologia nacional", un conjunt d'interpretacions, judicis, prejudicis i actituds. I una part de la "ideologia catalana" suposa i sosté –amb major o menor fonament objectiu, això és una altra qüestió– que els espanyols no són tan europeus com els europeus "de debò", i en tot cas, que no són tan europeus com "nosaltres". Potser els espanyols mateixos s'han buscat aquesta percepció, a força d'insistir (també hi ha una ideologia nacional espanyola, no cal dir-ho, i especialment potent) en la seua especificitat i en la seua diferència. Hi ha una Espanya del Cid, dels *conquistadores* , dels toreros i del castellano-andalusisme militant, que encaixa ben difícilment en allò que habitualment percebem com l'"europeïtat" estàndard. *Spain is different* era un lema oficial, i tots vèiem *en què* era diferent, i de qui. Ideològicament, l'orgull del " *que inventen ellos* " d'Unamuno: que inventen ells els diversos " *aparatos inaiámbricos* ", que es preocupen ells –els europeus o els nord-americans– del benestar material, de la indústria i del comerç, perquè la nostra especialitat, la dels espanyols, és la mística i les grans empreses espirituals. Continuarà.

“Cada nacionalisme elabora, indefectiblement, la seua ‘ideologia nacional’, un conjunt d’interpretacions, judicis, prejudicis i actituds. I una part de la ‘ideologia catalana’ suposa i sosté –amb major o menor fonament objectiu, això és una altra qüestió– que els espanyols no són tan europeus com els europeus ‘de debò’, i en tot cas, que no són tan europeus com ‘nosaltres’”